

ZELF LEER IK HIER NOG HET MEEST

Een persoonlijk verhaal van een zij-instromer in het hoger
beroepsonderwijs, over leren, lesgeven en ontwikkelen

Bart Lammers

Colofon

Titel: Zelf leer ik hier nog het meest

Bart Lammers © 2025

Verschenen: Oktober 2025

Illustraties: Bart Lammers

Alle rechten voorbehouden

Uitgegeven door: Uitgeverij Schrijverspunt

<http://www.schrijverspunt.nl>

Code: 2025.08.04

ISBN/EAN: 978-94-6266-775-4

NUR: 840

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vervaelvondigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Welkom in dit boek

Inhoudsopgave

Gebruiksaanwijzing.....	11
Voorwoord.....	13
Deel 1: proeven van lesgeven.....	15
Proeven van lesgeven	17
Mijn eerste echte feedback	19
De overstap.....	21
Deel 2: Mijn eerste jaar.....	23
In het diepe.....	25
Maar meneer... ..	27
Wat is lesgeven eigenlijk?.....	31
Vorbereidingstijd	34
Teveel om te weten.....	37
Hersenen en de late adolescentenversie ervan.....	40
Beginnersfouten	44
Les in onderwijs uitvoeren	48
Studentenhumor.....	54
Introductieweek	57
Leg dat maar eens uit.....	60
Multitasking	66
Geef jezelf drie jaar.....	71
Open dag.....	75
Het klopsyndroom.....	78
Even koek en chocola halen, hoor	81
Leerstijlen en leervoorkeuren.....	82
Onderwijsvernieuwing	91
Ik laat me weer even voeden	96
BKE olé olé	98
Brilsmurf en brilsmurf.....	99
Deel 3: Mijn tweede jaar.....	102
Tips en Tops van mijn collega's	104
Artificial Intelligence	108
Een tijdsplanning om grip te krijgen.....	111
OV staking.....	113
Hoe blijf je scherp?	116

Individuele gesprekken met studenten	118
Onderwijstaal	121
Al die namen!	124
Jeroen en zijn opblaasbare flamingo	126
Nakijk-plezier-en-frustratie-curve	128
Vragen leren stellen	133
Geheugenweetjes	138
Het probleem van de bos bloemen zonder vaas	149
Genieten van studenten	157
Tussen deadline en verrassing	160
Orde houden	162
Een dalletje	166
Het werk dat ik naast de HU doe	169
Dilemma's voor docenten	172
Wat maakt iemand een goede docent?	179
Uit eten in Kartoffel	187
Frustraties	189
Evaluaties door studenten	201
Deel 4: Mijn derde jaar	205
Lasse en de bal	207
De kracht van verschillende perspectieven	209
Wie zijn die studenten eigenlijk?	218
Docerende nomade	223
En toen wist ik het even niet meer	227
Feedback graveyard	230
Top 10 te laat excuses	234
Werkdruk	239
Hebben jullie een sourcing strategie?	243
De kracht van metaforen en vergelijkingen	246
Presenteren	248
Doen wat je predikt	252
Houd je mond	255
Diversiteit en inclusie	258
Tsjakka! Als je maar hard genoeg je best doet!	266
Tsjakka II	271
Wat moeten we met die mentaliteit?	278

Mijn adem gaat omhoog	283
Ik moet naar een borrel, zegt ze	285
Spiegeltje spiegeltje	289
Eindelijk stages begeleiden!	293
Kunt u wat minder lawaai maken?	295
Lessen verplichten of niet?	297
Deel 5: Mijn vierde jaar	300
Shit!	302
Hoera: bezuinigingen in het onderwijs!	304
De tip van Tom.....	306
Een rijke dag.....	308
Afstuderen.....	309
Als ik dan de balans opmaak	314
Dankwoord	317
Bibliography	321
Eerder verschenen boeken van Bart	325

Gebruiksaanwijzing

Waarschuwing

Realiseert u zich alstublieft dat de uitspraken in dit boek niet automatisch gelden voor uw eigen situatie. Er zijn een hoop verschillende contexten waarin les of instructie wordt gegeven, en die bepalen voor een groot deel wat werkt. Dus neem niets zomaar voor waar aan en blijf altijd zelf nadenken!

Bronnen

Als de auteur de bron van bepaalde kennis of uitspraken weet, staat dit erbij. Hij kon dit echter niet altijd achterhalen en hoopt dat hij niemand tekort doet. Dus voor de zekerheid: bedankt allemaal! Als u dit wat te gemakkelijk van hem vindt, kunt u reageren via ikvoelmegepasseerddoorbart@gmail.com. De namen die gebruikt worden in anekdotes en uit de interviews die de auteur voor dit boek deed, zijn echte namen, geaccordeerd door alle personen.

Tips zijn welkom

De auteur is lerende, dus als u tips hebt over hoe hij zijn rol als docent, coach en leerteambegeleider beter kan invullen, hoort hij het graag! Stuur in dit geval een mail naar brhammers@gmail.com.

Voorwoord

Ik weet niet hoe het met u zit, maar ik houd zelf niet zo van lange voorwoorden. Ik wil gewoon beginnen aan het boek en als ik een lang voorwoord tref, denk ik meestal: ‘Moet ik dit écht eerst lezen?’ Daarom houd ik het hier kort. En omdat ik dat stiekem toch wel lastig vind, heb ik lekker de helft al in de gebruiksaanwijzing gestopt.

Na ruim vijftientig jaar in het bedrijfsleven gewerkt te hebben, werd ik zij-instromer in het hoger beroepsonderwijs. Alles werd anders.

Ik schreef dit boek voor mezelf, voor u en voor het vakgebied. Voor mezelf, want het is simpelweg enorm leuk en leerzaam om te schrijven. Voor u, omdat ik probeer inzichten en perspectieven aan te reiken waar u iets aan hebt. Voor het vakgebied, als een soort ode, want het is een prachtig vak en een voorrecht om in het onderwijs actief te zijn.

Ik stel me kwetsbaar op in dit boek, en laat ook zien wat mij nog niet zo goed afgaat. Dat vind ik essentieel in een boek dat gaat over ontwikkelen en leren. Als ik zelf niet laat zien waar ik nog mee worstel, hoe kan ik dat dan vragen van de studenten en de praktijkmensen die ik lesgeef?

Ik geloof heilig in leren van verschillende perspectieven. Daarom gebruik ik veel quotes van onderwijswetenschappers en anderen die zinnige dingen hebben gezegd over leren en lesgeven. Daarnaast citeer ik regelmatig uit interviews die ik voor dit boek hield met docenten, leraren en trainers die in verschillende settings lesgeven, binnen en buiten het onderwijs. Ook gebruik ik anekdotes met - en quotes van – studenten, omdat ik het belangrijk vind hun stem in een dergelijk boek te laten klinken.

Veel leerplezier!

Deel 1: proeven van lesgeven

Proeven van lesgeven

Daar sta ik dan. Ik staar naar een klas met ongeveer dertig derdejaarsstudenten van de studie Logistics Management aan de Hogeschool Utrecht. De komende periode geef ik één dag in de week les, naast mijn werk als manager supply chain management bij groothandel Technische Unie. Het is mijn bedoeling om dit naast mijn werk te blijven doen als ik het leuk vind. Dit wordt mijn eerste echte les ooit, afgezien van een paar gastcolleges. Ik heb wel al tientallen presentaties in meetings of op congressen gegeven, maar lesgeven is zó anders. Het voelt verantwoordelijker, het is een blijvende relatie aangaan, het is zorgen dat de studenten het gaan onthouden. Maar goed, dat zou ik later pas ontdekken.

Een collega-docent introduceert me vandaag: 'Dit is onze nieuwste aanwinst als docent, hij heeft meerdere boeken geschreven over logistiek en veel praktijkervaring, succes Bart.' En hij vertrekt. Ik ga lekker aan de slag. Ik leef me uit in het eerste deel van de les. Als ik terugkom na de pauze is mijn sheet echter verdwenen en het digibord zwart. Ik krijg mijn sheet niet meer naar het grote scherm en voel me stom. Het is spannend om een eerste les te geven en ik ben daardoor volledig gefocust op de inhoud van mijn verhaal en of ik hen er wel een beetje mee raak. Waar ik me niet echt op kan concentreren is de gebrekkige samenwerking tussen laptop, beamer en hdmi-kabel. Gelukkig is daar een studente die mij helpt om via display settings en duplicate mijn sheet weer terug op het grote scherm te toveren. Ze kijkt me aan met een blik van mijn god als je dát al niet eens kunt als docent, maar zegt er natuurlijk niks over. Het is dezelfde studente die mij een paar weken later een goede tip geeft.

'Meneer, als u vraagt wie er nog problemen heeft voor zijn dossier, dan gaan wij dat natuurlijk niet zomaar zeggen in de groep. U kunt dit beter individueel doen.'

Ze heeft gelijk. Tenminste deels. Want ik vind dat studenten moeten leren dat dit wel degelijk in een groep kan, mits deze veilig genoeg voelt. Maar ik ben blij dat ze niet aarzelt mij deze tip te geven, want ik zie dit als een teken van haar professionaliteit.

Mijn eerste les gaat gelukkig goed, en zoals later zal blijken waarderen de studenten mijn lessen in dit blok erg positief. Superfijn. En een grote luxe.

Maar.

Als je als docent denkt dat je er bent als je lekker les geeft en de studenten er blij mee zijn, dan bega je een grote fout. Er is in dit vak namelijk zoveel meer om onder de knie te krijgen dan alleen lesgeven. Bovendien is het erg prettig als studenten tevreden zijn, maar betekent dit niet automatisch dat ze ook veel leren.

‘Pas op als je leereffecten gaat meten dat je niet alleen vraagt hoe leuk mensen het vonden, immers dat zegt niet automatisch iets over wat ze geleerd hebben. Uitdagende leerprocessen kunnen ongemakkelijk voelen, maar wel veel effect hebben.’ (Nick Shackleton-Jones)